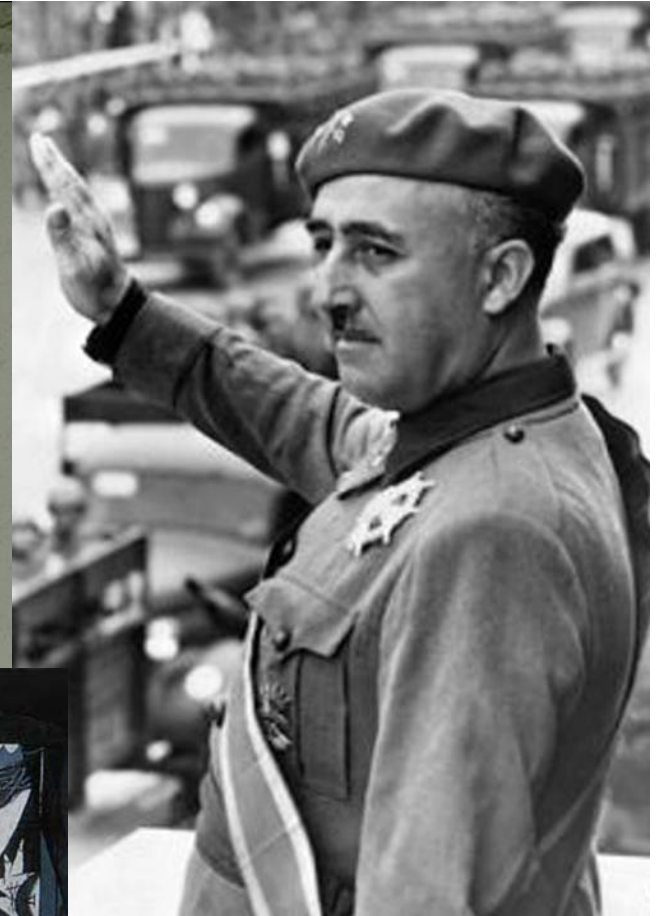

LA
GUERRA
CIVIL,
1936-1939

QUÈ ESTUDIAREM?

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

12.2. La zona republicana: la revolució continguda.

12.3. La zona insurrecta: la creació d'un estat totalitari.

12.4. Les operacions militars.

12.5. La vida a la rereguarda.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

PER SABER MÉS

<http://oliba.uoc.es/nens/index.htm>

www.querracivil.org/

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

LA CRONOLOGIA

ÀMBIT INTERNACIONAL		juliol-agost Comitè de No-intervenció	26 abril Bombardeig de Gernika per la Legió Condor	23 juny Alemanya i Itàlia abandonen el Comitè de No-intervenció	21 setembre El Vaticà nomena representant davant Franco	setembre Retirada de les Brigades Internacionals	febrer França i Anglaterra reconeixen el govern de Franco
		1936	1937		1938		1939
FETS DE GUERRA		7 novembre Defensa de Madrid 18 juliol Insurrecció	- febrer Batalla del Jarama - març Batalla de Guadalajara	abril/novembre Guerra al nord. Ocupació de tot el Cantàbric pels insurrectes	- gener/febrer Batalla de Terol - març/abril Ofensiva de Franco a Aragó	juliol/novembre Batalla de l'Ebre	- febrer Arribada a la frontera francesa - març Ocupació de la zona centre 1 abril Fi de la guerra
ZONA REPUBLICANA		21 juliol Comitè de Milícies Antifeixistes 11 agost Consell d'Economia de Catalunya	setembre Govern de Largo Caballero. Govern d'unitat a Catalunya	- maig Fets de maig. Govern de Negrín. Dissolució del POUM - juny Nou executiu català sense CNT	octubre Trasllat del govern, de València a Barcelona	abril Tretze punts de Negrín	- febrer Exili del govern a França - març Cop d'Estat del coronel Casado i entrada dels nacionals a Madrid
ZONA INSURRECTA		24 juliol Junta de Defensa Nacional (Burgos) 1 octubre Franco, Generalíssim i Cap del Govern de l'Estat		19 abril Unificació i creació de FET y de las JONS	gener Franco designa el seu primer govern	- març Aprovació del Fuero del Trabajo - abril Abolició de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya	1 abril Últim comunicat de guerra, Burgos

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

Victòria electoral del Front Popular el 16 de febrer de 1936

Conspiració de certs grups de poder contra la República: la Falange, la CEDA, els carlins, els monàrquics, i amplis sectors de l'Exèrcit i de l'Església.

Inici de la planificació d'un cop d'Estat militar.

Dirigit per Mola i amb Sanjurjo com a previsible futur Cap, comptava amb la complicitat de diversos generals com Queipo de Llano, Goded, Varela o Cabanellas.

La insurrecció militar s'inicià al Protectorat del Marroc sota les ordres del gral. Franco la tarda del 17 de juliol. L'endemà es coneixien les notícies a la Península, i diverses guarnicions militars es sumaven a la rebel·lió. Començava la **GUERRA CIVIL ESPANYOLA**

Assassinats del tinent **Castillo** i de **Calvo Sotelo** en els dies precedents.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

El cadáver del señor Calvo Sotelo conforme quedó en la mesa del depósito en el Cementerio del Este. Al doctor Piga, que aparece en la fotografía contemplando el cadáver, y al doctor Aznar, ambos de la Escuela de Medicina Legal, se debe la conservación de los antecedentes precisos para la emisión de un luminoso y científico informe sobre el asesinato del señor Calvo Sotelo.

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

- El general Franco va encapçalar les tropes que, des d'Àfrica, havien d'unir-se a la Península amb les dels generals colpistes i d'altres oficials.
- Bona part de la població (armada com a milícies de sindicats i partits), dels cossos policials i de l'exèrcit van resistir-hi. José Giral va ser nomenat nou cap del govern.
El general Sanjurjo que es dirigia en avió cap a Espanya per encapçalar el cop va morir en accident aeri.
- El cop es preveia fulminant, però només va triomfar a l'interior, Galícia, punts d'Andalusia, a més de les Illes. S'iniciava una llarga Guerra Civil.
- Els insurrectes, militars recolzats pels sectors conservadors, es van proclamar “nacionals” (defensors de la unitat d'Espanya), i van dir “rojos” als lleials a la República.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

La sublevació va triomfar a les Canàries, Balears, Marroc, Galícia, Castella – Lleó, Navarra, part d'Aragó i alguns punts d'Andalusia occidental, on les tropes insurrectes prenen el poder i assassinen a les autoritats que no se sumen a la rebel·lió.

La sublevació no va triomfar a la franja cantàbrica, Catalunya, València, Múrcia, Menorca, l'Andalusia oriental, Castella - La Manxa ni Madrid. Els sublevats són derrotats per les forces lleials a la República i per la resistència popular dels sindicats obrers armats.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

DIVISIÓ D'ESPANYA DESPRÉS DE LA INSURRECCIÓ (JULIOL 1936)

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

INTERNACIONALITZACIÓ DE LA GUERRA

- La “Guerra d'Espanya” va obtenir ressò internacional (assaig SGM). El Regne Unit i França, així com la pròpia Alemanya i Itàlia van signar un ***Tractat de No Intervenció***, que en el cas alemany i italià no es va respectar en cap moment.
- El progressisme va identificar la República amb democràcia.
- Els conservadors va veure en els colpistes un fre del comunisme.
- Les democràcies europees van abandonar la República a la seva sort.
 - Aquesta només va rebre l'ajut de les Brigades Internacionals (60000 voluntaris) i de la URSS.
 - Els rebels van rebre un suport decisiu d'Alemanya, Itàlia i Portugal.

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

- Franco va sol·licitar des del principi el **suport militar de l'Alemanya nazi i de la Itàlia feixista**.
- La **flota italiana** va cobrir bona part del transport de les tropes del Marroc a Cadis, mentre els alemanys van mantenir a ratlla la flota republicana. Les tropes de Franco es van dirigir a Sevilla, per iniciar des d'allà la campanya d'Extremadura en direcció a Madrid.
- La **participació militar d'Alemanya i d'Itàlia** va resultar fonamental per entendre la victòria del bàndol franquista. També s'ha interpretat com un "banc de proves" davant la propera Segona Guerra Mundial.
- Exemples:
 - Legió Còndor (Alemanya).
 - Corpo Truppe Volontarie (unitat de l'exèrcit italià).

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

- Malgrat la suposada neutralitat, el Regne Unit, França o els Estats Units van practicar de fet una **política d'embargament i de boicot** a la República que li impedia l'adquisició d'armament o de subministraments bàsics.
- I això pel temor entre les democràcies occidentals d'una excessiva radicalització del règim republicà davant el procés "revolucionari" que esdevenia i la creixent influència dels comunistes en el govern de la República.
- De fet, l'única gran potència que va abastir de material bèl·lic i altres subministres a la República fou la **Unió Soviètica**, que va veure així molt incrementada la seva influència a Espanya

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.1. L'esclat de la Guerra Civil

AJUDA MILITAR ESTRANGERA EN LA GUERRA CIVIL

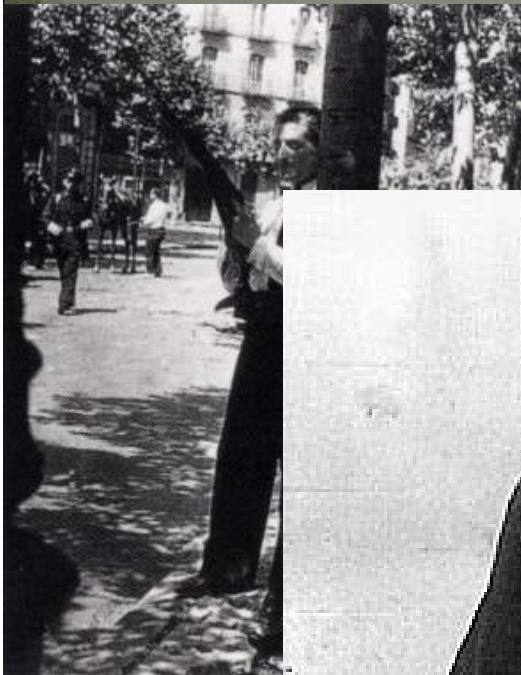
Itàlia	
Tropes	72775
Avions	Bombarders, caces i altres: 759
Alemanya	
Tropes	17 000 (aproximadament)
Tancs	120
Peces d'artilleria	600 (aproximadament)
Avions	Bombarders, caces i altres: 597
Unió Soviètica	
Tropes	Entre 2000 i 6000
Tancs	760
Peces d'artilleria	1 555
Avions	Katiusques i altres: 1087

Font: G. HOWSON: *Armas para España*, 2000.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

Primers dies de la guerra (18-21 de juliol de 1936)

Francisco Ascaso
de les Drassanes el
1936.
Foto: Agustí Cente

Guàrdies d'assalt al carrer Diputació.

Foto: Agustí Centelles i Ossó

el·lacions de la

“Aixafem el feixisme”
(Generalitat de Catalunya,
1937).

Fases del govern republicà

- 1) Govern de José Giral “Revolució social” (juliol-setembre 1936).
- 2) Govern de Largo Caballero (setembre 1936 – maig 1937).
- 3) Fets de Maig de 1937 (maig 1937).
- 4) Govern de Negrín (maig 1937 – març/abril 1939).

1) Govern de José Giral i “Revolució social”
(juliol-setembre 1936).

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

Primers dies de la guerra (18-21 de juliol de 1936)

A Catalunya i a Espanya el Govern de la Generalitat i el de l'Estat no van ser capaços d'exercir un control real de la situació, ni de mantenir la disciplina en el si de l'exèrcit ni dels cossos armats.

Els afiliats als partits i sindicats d'esquerra van organitzar-se en grups armats (milicians) que van derrotaren els insurrectes.

En els dies següents, aquestes "milícies" armades van exercir una repressió violenta contra aquells qui identificaven com a partidaris de la insurrecció (propietaris, eclesiàstics, gent de dretes...), sense cap control governamental.

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

Constitució del **Comitè de Milícies Antifeixistes**

De fet va aparèixer un nou poder “de facto”, no controlat per les institucions legítimes de la República, que van substituir els Ajuntaments, la Generalitat: Comitè de Milícies Antifeixistes (21/07/1936-27/09/1936).

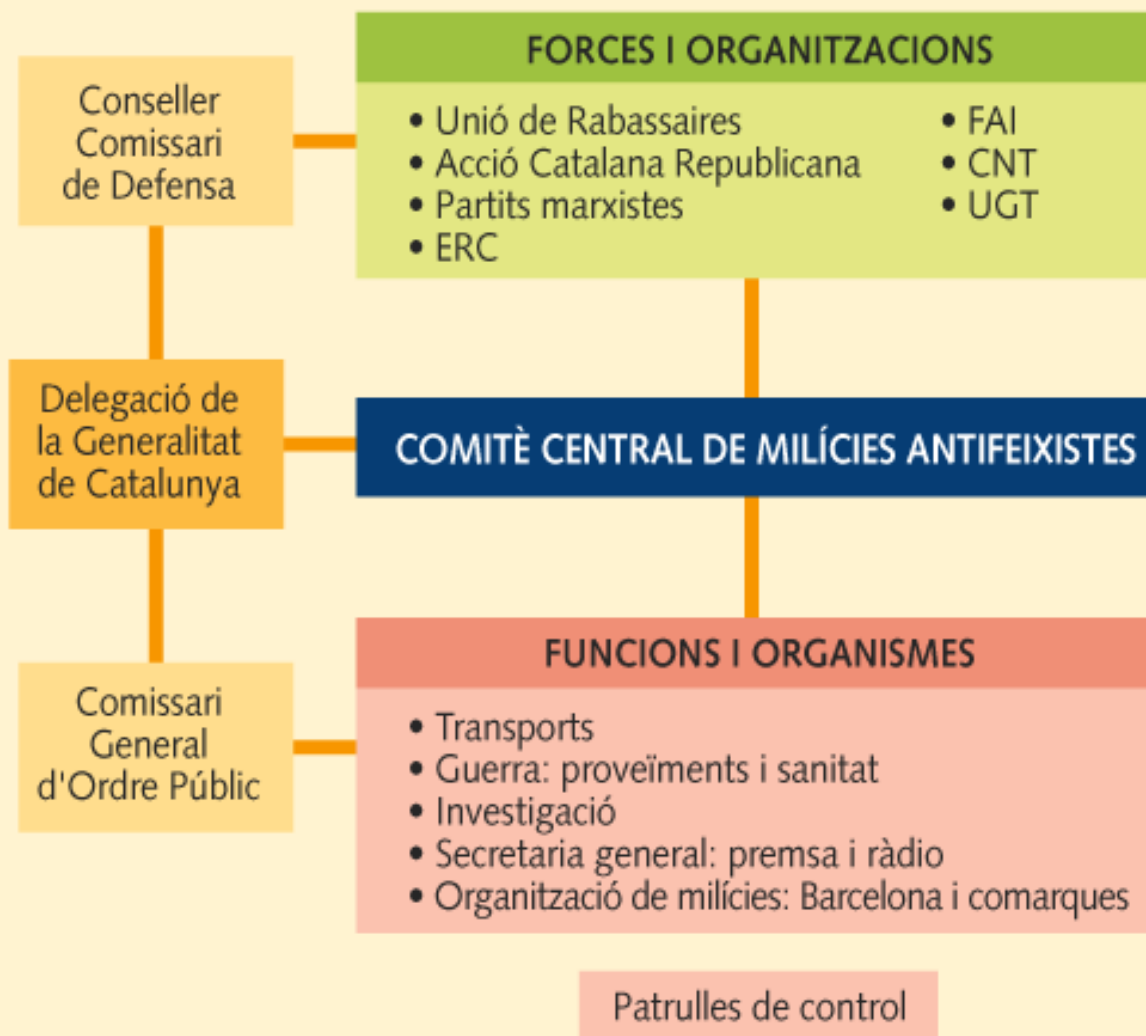
- El pronunciament va facilitar, una reacció revolucionària, promoguda pels anarco-sindicalistes, amb tres grans línies d'actuació:
 - Constitució de consells, comitès i juntes populars.
 - Posada en marxa de polítiques col·lectivitzadores (terres i indústries).
 - Actuació repressora incontrolada contra els facciosos.
- La desorganització i disparitat de les forces antifeixistes va afavorir l'avenç imparable de les tropes de Franco, i va forçar a assolir una nova organització centralitzada.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

Constitució del **Comitè de Milícies Antifeixistes**

COMITÈ DE MILÍCIES ANTIFEIXISTES

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

Col·lectivitzacions i economia de guerra

Primeres setmanes de la Guerra

Situació de desgavell en l'economia per la fugida d'empresaris, propietaris, els problemes de subministrament, la manca de mà d'obra...

Moltes empreses i terres van ser “**col·lectivitzades**” pels obrers i els camperols a partir dels ideals dels sindicats (CNT, UR), i van organitzar la seva la producció.

Agost de 1936

Es va crear la **Comissió d'Indústries de Guerra**, que va organitzar la producció dels sectors industrials més necessaris per a la guerra.

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

Col·lectivitzacions i economia de guerra

11 agost 1936

Creació del **Consell d'Economia de Catalunya** (Govern, sindicats i partits), que vol regular tota la vida econòmica del país i posar-la al servei de l'objectiu de guanyar la guerra.

Octubre de 1936

Decret de Col·lectivitzacions, que legalitzava el procés endegat, i classificava les empreses en *privades* i *col·lectivitzades*.

En general, a Catalunya, el nombre de “col·lectivitzacions” fou menor i menys traumàtica que a altres llocs de l'Estat, a causa del règim de propietat de la terra predominant.

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

Regulació social del sistema econòmic nacional

- *Expropiació d'empreses i terres
- *Control sobre la banca
- *Intervenció del govern sobre el sistema financer
- *Regulació dels salaris i dels preus
- *Municipalització del sòl urbà
- *Control sobre els proveïments de productes bàsics ...

En general, i malgrat les dificultats (sobretot en relació als preus i als proveïments), el nivell econòmic assolir a Catalunya entre 1936 i 1938 fou prou bo considerant les circumstàncies...

2) Govern de Largo Caballero (setembre
1936 – maig 1937).

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

- Les institucions de govern republicanes van patir un col·lapse amb el cop, superades per aquesta acció revolucionària.
- A partir de setembre de 1936 s'inicien les reestructuracions governamentals. A Madrid es va crear un govern de concentració presidit per Largo Caballero (amb anarquistes, entre aquests la primera ministra, Frederica Montseny):
 - Prioritat en la reorganització de l'Estat de dret i en la formació d'un Exèrcit popular eficaç per enfrontar-se als insurrectes.
 - Trasllat de la seu del Govern i del Parlament a València.
 - Esforços per acabar amb la violència i amb la impunitat dels grups més radicals i mantenir l'ordre i la seguretat.

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

- La Generalitat també va constituir un govern d'unitat presidit per Josep Tarradellas, intentant diluir el contrapoder que exercia el Comitè de Milícies Antifeixistes.
- La pugna entre partidaris de les transformacions revolucionàries immediates (CNT-FAI, POUM) i els partidaris de concentrar esforços en la guerra (PSUC, ERC, UGT) va esclatar a Catalunya a principis de maig del 1937 (**Fets de maig**).

***** JUNTA DE SEGURETAT INTERIOR**

***** EXÈRCIT POPULAR DE CATALUNYA**

3) Fets de Maig de 1937 (maig 1937).

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució ELS FETS DE MAIG

A la primavera del 1937 a Catalunya era evident la tensió entre el **Govern de la Generalitat**, recolzat per **ERC**, el **PSUC** i la **UGT**, i els anhels revolucionaris de la **CNT-FAI** i del **POUM**.

El Govern de la Generalitat va enviar la Guàrdia d'Assalt a desallotjar la seu de la Telefònica a Barcelona, ocupada des de l'inici de la guerra per la CNT.

Els dies següents es produeixen enfrontaments armats entre militants de la CNT i del POUM per una banda, i la policia per l'altra. És assassinat un Conseller de la Generalitat i diversos líders del sindicat anarquista.

La ministra Federica Montseny arribà a Barcelona per mediar en la crisi, sense èxit.

El dia 6 de maig arribaren des de València uns 5000 guàrdies d'Assalt, que van prendre la ciutat i van ocupar els locals de la CNT i del POUM a Barcelona i altres ciutats. Molts dels seus dirigents foren detinguts, i les seves armes incautades.

Militants dels PSUC i d'ERC van participar també als enfrontaments i en l'ocupació dels locals de la CNT-FAI i del POUM.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

CONSEQÜÈNCIES DELS FETS DEL MAIG DEL 37 A BARCELONA

- ⇒ Entre 600 i 1000 morts, i més de 1500 ferits, a més de milers de detinguts.
- ⇒ Caiguda del govern de concentració de Largo Caballero (PSOE) i sortida dels ministres de la CNT del Govern. Substitució pel nou Govern de Juan Negrín, amb el recolzament dels comunistes.
- ⇒ Forta retallada per part del Govern de la República sobre les Competències en seguretat i ordre públic de la Generalitat.
- ⇒ Forta davallada en la influència de la CNT i dissolució del POUM. Assassinat del dirigent cenetista Andreu Nin per agents d'Stalin.
- ⇒ Augment de la influència política del PSUC a Catalunya i del PCE al conjunt d'Espanya. També de la influència de la Unió Soviètica sobre el govern de la República i sobre la direcció de la guerra.

4) Govern de Negrín (maig 1937- març/abril 1939)

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

El Govern de Juan Negrín i la “resistència a ultrança”

EIXOS POLÍTICS

Després dels **fets del Maig del 37**, es va constituir un nou Govern republicà encapçalat pel socialista **Juan Negrín**, amb el suport del PCE. Van ser el **PCE** i els agents de la URSS les forces més influents sobre el govern durant aquesta etapa, i fins al final de la guerra.

➤Reforçament de l'**autoritat del Govern de la República**, i retallada de l'autonomia de Catalunya (amb el trasllat de la capitalitat de l'Estat a Barcelona, l'octubre de 1937)

➤Configuració d'un nou **Exèrcit Popular** de la República, disciplinat, ben organitzat i armat (gràcies als subministraments enviats per Stalin i pagats amb “l'or de Moscou”), capaç de prendre la iniciativa militar en la guerra i enfrontar-se a les tropes de Franco.

➤Propostes de **negociació política** amb Franco (com el programa dels “**13 punts**”) i l'acomiadament de les Brigades Internacionals, en un intent final de fer fora les tropes estrangeres que donaven suport als insurrectes.

➤Política de “**resistència a ultrança**” (on s'inscriuen ofensives com la Batalla de l'Ebre), en un intent desesperat d'allargar la guerra per enllaçar-la amb el previsible inici d'una Guerra Mundial entre règims democràtics i feixismes ...

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

El Govern de Juan Negrín i la “resistència a ultrança”

En aquest sentit de resistir, la signatura del ***Pacte de Munic*** entre Hitler, Chamberlain, Daladier i amb la mediació de Mussolini, el 30 de setembre de 1938, que consagrava l'ocupació nazi de la regió dels Sudets (zona de Txecoslovàquia) va tirar per terra les esperances de Negrín d'una intervenció immediata de França i la Gran Bretanya per aturar a Hitler i allargava la possibilitat de l'esclat d'una Guerra Mundial entre democràcies i règims feixistes.

Tots els intents de negociació de la pau amb Franco van resultar infructuosos, i Franco sempre va exigir la rendició total i incondicional, sense garanties de cap mena.

Va rebutjar per tant el Programa dels 13 punts i altres de posteriors, i també tots els intents de mediació per part d'alguns països estrangers.

Tampoc no va renunciar a les tropes italianes o alemanyes quan Negrín va anunciar la retirada de les Brigades Internacional (setembre de 1938).

12.2. L'Espanya republicana: resistència i revolució

El Govern de Juan Negrín i la “resistència a ultrança”

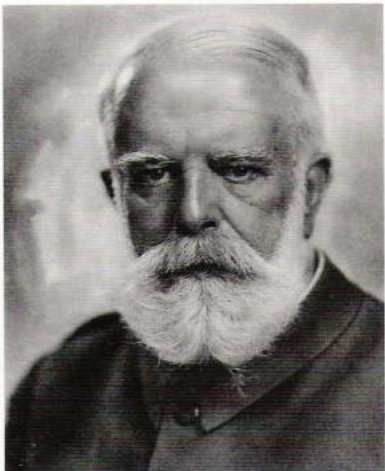
ELS TRETZE PUNTS DEL DR. NEGRÍN (30/04/1938)

1. Garantir la independència d'Espanya
2. Expulsió de totes les tropes estrangeres d'Espanya
3. Garantia d'una República democràtica amb un govern de plena autoritat
4. Referèndum per determinar la forma jurídica i social que havia de tenir Espanya
5. Llibertat de les regions sense perjudici de la unitat d'Espanya
6. Llibertat de consciència dels ciutadans garantida per l'Estat
7. Garantia de la propietat legítima i de l'activitat productiva
8. Garantia de democràcia per als pagesos i liquidació de la propietat “feudal”
9. Legislació social que garanteixi els drets dels treballadors
10. Millora cultural, física i moral de la raça
11. Exèrcit al servei de la Nació, lliure de tendències i d'influències dels partits
12. Renúncia a la guerra com a instrument de política nacional
13. Àmplia amnistia per a tots els espanyols que vulguin reconstruir i engrandir Espanya

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.3. La zona insurrecta: la creació d'un estat totalitari

- L'Alzamiento no va tenir un lideratge polític i es va donar tot el protagonisme a l'Exèrcit i als seus generals.
- El general Sanjurjo, que havia d'encapçalar l'"Alzamiento Nacional", va morir en accident aeri el 20 de juliol de 1936. Els colpistes van crear el mateix juliol una ***Junta de Defensa Nacional*** per administrar el terreny conquerit, dirigida pel general Cabanellas, amb Mola, Franco i Queipo.

General Miguel Cabanellas

Cabanellas

General Emilio Mola

Mola

General Gonzalo Queipo de Llano

Queipo de Llano

General Francisco Franco

Franco

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.3. La zona insurrecta: la creació d'un estat totalitari

- El prestigi creixent de Franco li permeté ser nomenat Cap de l'Estat i Generalíssim l'1 d'octubre del 36. Seguint els models feixistes, va ser cap d'un partit únic creat l'abril de 1937, la **Falange Española Tradicionalista y de las JONS**, al qual s'havien d'adherir tots els sectors afins al "Movimiento Nacional", liquidant a tots els seus opositors.
- El gener de 1938 Franco va crear el seu primer Govern a Burgos i és nomenat Caudillo de España (*por la gracia de Dios*). El nou Govern va començar a legislar per liquidar les lleis republicanes i imposar un Estat corporatiu feixista, com amb el "Fuero del Trabajo" (març del 38).
- La ideologia franquista es pot definir bàsicament com a nacional-catòlica (ultraconservadora i totalitària).
- El bàndol nacional va exercir una extrema i sistemàtica violència: execucions multitudinàries, repressió indiscriminada, camps de concentració, bombardejos contra civils, exili.
- A Catalunya hi hagué un sector social col·laboracionista amb els insurrectes, amb gent de la Lliga com Cambó.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.3. La zona insurrecta: la creació d'un estat totalitari

La repressió al bàndol dels “nacionals”

Ús generalitzat de la violència i de la repressió com a component propi de la construcció del “**Nuevo Estado Español**”.

- ☞ Eliminació de qualsevol oposició a la reraguarda i com a represàlia contra els desafectes a l'*Alzamiento*.
- ☞ Voluntat d'estendre la por a la població i com a arma per a la guerra.

La violència sistemàtica es va practicar en diversos nivells:

- En el mateix moment d'entrada de les tropes insurrectes en una població sobre els resistents i sobre qui no hi havia col·laborat ...
- La pràctica de revenges i represàlies polítiques en els dies posteriors, per part de la població que es declarava “afecta” al nou règim.
- El procés de repressió que va endegar el règim de manera planificada i sistemàtica per “purificar” la societat i eliminar qualsevol element de dissensió en el nou Estat.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.3. La zona insurrecta: la creació d'un estat totalitari

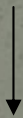
Establiment de “camps de concentració” on s'amuntegaven els presoners de guerra i polítics durant i després de la guerra.

+ Exili de prop de mig milió de persones.

Alguns d'aquests exiliats van retornar a Espanya per voluntat pròpia, i molts d'altres com a resultat de la invasió nazi de França a partir de 1940.

Celebració de judicis sumaríssims, sense les mínimes garanties jurídiques, i de *Consells de Guerra* que aplicà sentències de presó i de mort en un nombre elevadíssim (unes 300.000 persones a la presó l'any 1939)

El sistema repressiu es va mantenir durant tot el règim, i amb freqüència els presoners foren utilitzats com a mà d'obra esclava per a les grans obres públiques del franquisme (Batallons de treballadors).

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operations militaires

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operacions militars

L'esclat de la Guerra

17-19 de juliol de 1936

- 17 de juliol – Aixecament militar de l'exèrcit al Marroc
- 18 de juliol – Extensió de la rebel·lió militar a moltes guarnicions de la Península
- 19 de juliol – Derrota dels insurrectes a Barcelona. Rendició del gral. Goded.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operacions militars

La Batalla de Madrid

Juliol del 36 – Març del 37

→Agost de 1936 – les tropes del Marroc passen per l'Estret de Gibraltar a les costes de Cadis amb l'ajut logístic d'Itàlia. Ocupació de Badajoz (unificació zona nacional)

→Setembre del 36 - Avanç sobre Madrid. Ocupació de Toledo. Campanya de Mola sobre Guipúscoa (ocupació d'Irun i de Sant Sebastià).

→Marxa de les milícies cap a Saragossa per donar oxígen a Madrid.

→Novembre del 36 - Fracàs en l'intent d'ocupació de Madrid, defensada per les milícies i les **Brigades Internacionals** (NO PASARÁN). El govern republicà s'instal·la a València.

→Intent d'aïllar Madrid:

*Febrer del 37 – Batalla del Jarama. Màlaga cau en mans nacionals.

*Març del 37 – Batalla de Guadalajara – Derrota dels italians

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operacions militars

La Batalla del Nord

Abril del 37 – Març del 38

Es forma l' Exèrcit

Popular de la República

→Abril del 37 – Bombardeig alemany sobre Gernika (dia 26) i altres poblacions de Biscaia.

→Maig del 37 – FETS DEL MAIG A BARCELONA

→Juny del 37 – Ocupació de Bilbao

→Estiu del 37 – Contraofensiva republicana com intent de distreure la pressió al front del nord:

batalles de Brunete (Madrid) i de Belchite (Aragó).

→Agost del 37 – Ocupació de Santander

→Octubre del 37 – Campanya sobre Astúries.

Caiguda de Gijón.

→Novembre del 37 – Trasllat de la capital des de València a Barcelona.

→Desembre del 37 – febrer del 38 – Batalla de Terol. Els republicans recuperen la ciutat de Terol, però aquesta tornà a caure en mans franquistes el mes de febrer del 38.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operacions militars

La Batalla de Catalunya

Març del 38 – Febrer del 39

- Març del 38 – Inici de la campanya d'Aragó de l'exèrcit franquista, baixant l'Ebre cap a Catalunya.
- 3 d'abril – Ocupació de Lleida i Gandesa
- Finals d'abril – l'Exèrcit de Franco arriba a la Mediterrània per Vinaròs, partint en dos el territori republicà i aïllant Catalunya de la resta del territori de la República.
- Maig de 1938 – Programa del Tretze Punts de Negrín, rebutjat per Franco.
- Juliol – Novembre del 38 – Batalla de l'Ebre – Última gran ofensiva republicana amb l'intent d'aturar l'avenç feixista.
- 29 de setembre de 1938 – Pacte de Munic entre Hitler i França i el Regne Unit, que esvaeix les esperances d'ajut de les democràcies a la República Espanyola.
- Desembre del 38 – Inici de la campanya de Catalunya i ocupació del territori català: 15 de gener del 39, Tarragona. 26 de gener, Barcelona. 11 de febrer, frontera amb França.
- Gener – febrer del 39 – Exili massiu de gairebé 500.000 persones que creuen la frontera francesa.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operacions militars

El final de la guerra

Febrer – Març del 39

- Febrer de 1939 – Manteniment de la política de Negrin de la resistència a ultrança.
- Març de 1939 – França i el Regne Unit reconeixen el govern del general Franco.
- Març del 39 – Cop d'Estat del coronel Casado a Madrid.
- 29 de març – Ocupació de Madrid
- 30 de març – Ocupació de València i Alacant.
- 1 d'abril – **FINAL DE LA GUERRA.**

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operations militaires

El coronel Segismundo Casado (en el centro) se convierte en el principal protagonista de la última fase de la guerra. Su golpe de estado abrió las puertas a la negociación con Franco.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operacions militars

DARRER "PARTE" OFICIAL DE GUERRA

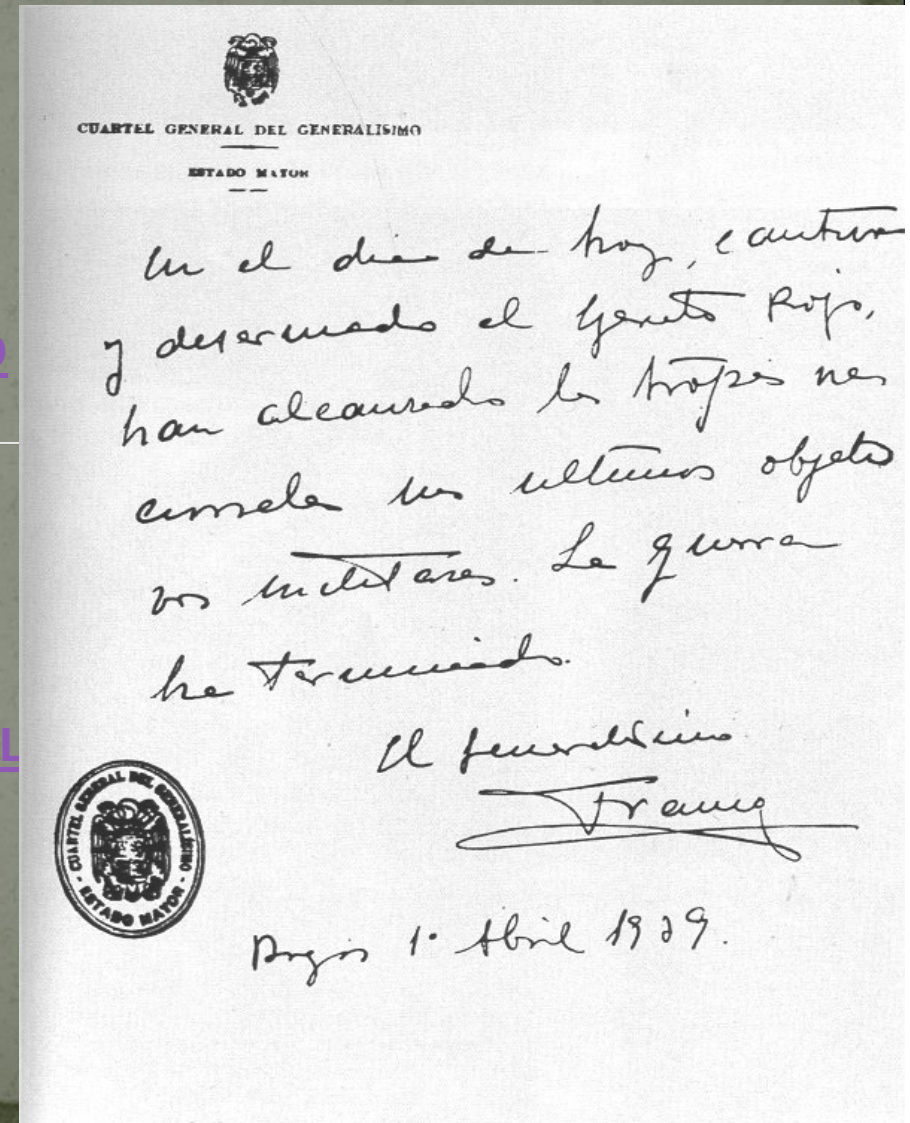
<http://www.youtube.com/watch?v=1murZgbLhdU>

DISCURS DE LA VICTÒRIA

<http://www.youtube.com/watch?v=c8cJlf3iO6c&feature=related>

DUES VISIONS DE L'ENTRADA A BARCELONA DE LES TROPES FRANQUISTES

<http://www.youtube.com/watch?v=1IRkQOqLt-w&feature=related>

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.4. Les operacions militars

VÍCTIMES DE LA GUERRA CIVIL*

	Republicans	Insurrectes
Combat	85 000	75 000
Repressió en la guerra	78 000	51 000
Mort per penalitats	149 000	20 000
TOTAL (guerra i postguerra)	436 900	221 000
Exili	430 000	—

*El nombre de víctimes de la Guerra Civil presenta diferències notables segons la font. Aquí s'ha fet una aproximació a partir de fonts diverses.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.5. La vida a la rereguarda

Les lleves i els voluntaris per al front

- L'esclat de la guerra suposà **la marxa al front** de molts homes (i algunes dones) voluntaris o forçats que afectà el sistema productiu i a les famílies.
- A mitjan 1937, la configuració de **l'Exèrcit popular** i la incorporació massiva a files dels homes entre 17 i 35 anys va incrementar aquest impacte.
- La “**quinta del biberó**”
- Extensió de la figura dels “**emboscats**”, que es negaven a marxar a files i que foren perseguits per la policia.

Les dificultats de la vida quotidiana

- Problemàtica en els **proveïments dels mercats**, escassetat d'aliments i aparició de la fam (augment dels preus) i del **mercat negre**.
- Problemes sanitaris** (manca de medicaments, extensió de malalties infeccioses i relacionats amb l'alimentació, etc.).
- Aparició, sobretot als inicis de la guerra, de grups incontrolats (FAI) que estengueren **el terror** i els assassinats entre persones diverses per la seva vinculació amb els partits de dreta, l'Església, el sector empresarial, etc.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.5. La vida a la rereguarda

Els refugiats i la solidaritat

- Catalunya va haver d'acollir una gran quantitat de **refugiats** d'altres llocs de l'Estat fins al final de la guerra (va arribar a un milió), que foren mantinguts gràcies a un gran moviment de solidaritat popular.
- Gran esforç d'**acolliment** per part de les autoritats per garantir l'alimentació, l'atenció escolar i sanitària de la població acollida, etc.
- Extensió alhora d'un moviment espontani de **participació ciutadana col·lectiva i de solidaritat** envers els damnificats per bombardeigs, atenció als ferits del front, organització de menjadors populars, etc.
- També es van fer populars els “**brigadistes internacionals**”, que despertaren en el poble espanyol un fort sentiment de solidaritat i de relacions personals.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.5. La vida a la rereguarda

Els bombardeigs i la destrucció

- Pràctica sistemàtica i indiscriminada de **bombardeig** per part de l'aviació i la marina feixistes envers la població civil (Madrid, Barcelona, Tarragona, Lleida, Gernika, Granollers...), amb la intenció d'estendre el terror i la desmoralització entre la població.
- Ús de la ràdio i de la premsa com a arma de desmoralització i de confusió entre el bàndol republicà.
- Gran impacte humà (més de 5.000 víctimes només a Catalunya) i econòmic en les destruccions. Creació del Servei del Patrimoni Històric, Cultural i Científic de Catalunya per preservar les obres més importants dels bombardeigs.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

12.5. La vida a la rereguarda

Les “quintacolumnes”: l'enemic a casa

- Existència de “**quintacolumnistes**” dins del territori republicà, amb actes de sabotatge i espionatge en favor dels insurrectes.
- Creació del **SIM** (*Servicio de Inteligencia Militar* i del *Tribunal de Alta Traición y Espionaje*). També es van cometre alguns abusos des d'aquestes instàncies.

La propaganda

- Ús sistemàtic de la propaganda com a eina per donar moral a les tropes i a la població. Campanyes de ràdio i de premsa, i sobretot amb cartells i fotografies (igualtat de la dona, producció agrícola, producció industrial, antifeixista, civisme, prevenció de malalties i de riscos ...)
- Esforç de projecció exterior, sobretot per la República (Exposició de París de 1937)
- Comissariat de Propaganda, esforçada en fer arribar la cultura en temps de guerra a tot el territori, fins i tot al front.
- Presència de “comissaris polítics” al front, sobretot comunistes, encarregats de “vigilar” la moral de les tropes i la fidelitat a la República.

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

INICI DE LA GUERRA CIVIL

- Cop militar
 - 17 de juliol, Canàries i el Marroc; 18 de juliol, Península
 - Protagonitzat per gran part de l'exèrcit amb el suport de la dreta autoritària
 - Resposta dels governs de la República i de la Generalitat. Participació d'organitzacions obreres a favor de la República
 - Fracàs del cop militar
 - Divisió d'Espanya en dues zones: republicana i insurrecta. Inici de la Guerra Civil
- Repercussió internacional
 - Presa de posició de l'opinió pública mundial
 - Suport als insurrectes: l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista
 - Política de no-intervenció de les democràcies
 - Suport a la República
 - Brigades Internacionals
 - La Unió Soviètica

ZONA REPUBLICANA

- Revolució social
 - Col·lectivitzacions
 - Persecució ideològica de les dretes i de l'Església
 - Formació de comitès i milícies populars
 - A Catalunya
 - Comitè Central de Milícies Antifeixistes (Lluís Companys)
 - Consell d'Economia de Catalunya i Decret de col·lectivitzacions
- Governos d'unitat (setembre 1936-maig 1937)
 - Participació d'anarquistes, republicans, socialistes i comunistes
 - Creació de l'Exèrcit Popular i esforç bèl·lic
 - Enfrontaments dels anarquistes i el POUM amb els republicans i els comunistes (fets de Maig, 1937)
 - Crisi de govern
 - A Catalunya: govern d'unitat (Tarradellas)
 - A Espanya: govern de Largo Caballero
- Govern Negrín (maig 1937-març 1939)
 - Persecució del POUM i augment del poder dels comunistes
 - Esforç bèl·lic (Programa dels Tretze Punts)
 - Dificultats internacionals (Acord de Munic) i derrotes militars
 - Concentració del poder en el govern central
 - Trasllet a Barcelona del Govern de la República
 - Eliminació de competències de la Generalitat

LA GUERRA CIVIL, 1936-1939

ZONA SUBLEVADA

- Construcció d'un Estat totalitari
 - Junta de Defensa Nacional
 - Franco, cap de l'Estat (Govern de Burgos)
- Repressió institucionalitzada: persecució ideològica
 - Decret d'unificació
 - Primera legislació: Estat confessional i supressió de les reformes de la República

FASES MILITARS

- Batalles per Madrid i front d'Aragó (juliol 1936-març 1937)
- Batalla del nord (abril-octubre 1937)
- Ofensives de Terol i arribada al Mediterrani (desembre 1937-abril 1938)
- Batalla de l'Ebre i ocupació de Catalunya (juliol 1938-febrer 1939)
- Fi de la guerra (abril 1939)

EFFECTES EN LA POBLACIÓ

- Fam, misèria, mortalitat
- Bombardeigs i destrucció
- Refugiats i exiliats republicans